

Memorandum

Datum : 12 maart 2010
Aan : ad-hoccommissie kerntaken
Van : gedeputeerde Van Lunteren Tel.:
Onderwerp : nieuw procesvoorstel kerntakendiscussie

Aanleiding

Op dit moment speelt er veel rond de provincies. Hierbij kunt u denken aan de discussies rond de toekomst van het middenbestuur (zowel in IPO-verband als in de brede heroverwegingen van het Rijk) en het verdeelmodel van het provinciefonds. Intern spelen daarnaast nog de processen van Utrecht 2040 en bezuinigingen. In de commissie BEM van 8 maart jl. is aangegeven dat de kerntakendiscussie los van de bezuinigingsdiscussie moet worden gevoerd. Dit is het college van GS met u eens: de kerntakendiscussie en de bezuinigingen zullen als gescheiden trajecten worden behandeld.. Bovenstaande ontwikkelingen beïnvloeden de kerntakendiscussie echter wel en hebben deze vertraagd ten opzichte van de planning in het plan van aanpak. Daarnaast is vanuit uw commissie de vraag gekomen voor een grotere betrokkenheid bij de discussie. Na overleg met uw voorzitter stel ik daarom voor af te wijken van de planning in het plan van aanpak dat PS in december hebben vastgesteld. In de nieuwe aanpak ligt het voortouw bij de totstandkoming van een op te stellen nota kerntaken bij uw commissie. In een intensief traject zult u hierbij procesmatig en inhoudelijk ondersteund worden door GS.

Concreet betekent dit dat er een werkgroep wordt geformeerd, onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van uw voorzitter en mij, ambtelijk ondersteund door zowel de Griffie als vanuit GS. Deze werkgroep bereidt de werksessies die nodig zijn om tot een nota te komen, met behulp van verschillende werkvormen, voor.

Het doel is om voor de zomer een aantal inhoudelijke sessies over de kerntaken te organiseren. De uitkomsten hiervan komen in een nota, waarvan de redactie wordt gevoerd door de Griffie.

Hierbij treft u een outline van hoe deze nota eruit kan gaan zien. Met deze outline wordt beoogd om de verschillende soorten vragen die leven in de kerntakendiscussie logisch te ordenen. Van ieder 'hoofdstuk' wordt kort de inhoud geschetst, met als doel de vragen die bij uw commissie leven naar boven te krijgen.

1 Profiel middenbestuur

In dit hoofdstuk zal het profiel van het vernieuwd middenbestuur aan bod komen, gebaseerd op de Commissie Ladders en het bestuursakkoord.

Het eigentijdse profiel van het middenbestuur draait om de wisselwerking in de leefomgeving tussen ruimte, economie en duurzaamheid. Het middenbestuur is de gebiedsautoriteit (gebiedsregisseur en -ontwikkelaar) die gaat over de integrale aanpak van ontwikkelingen in de regio en het aangaan van strategische allianties. Op deze manier kan het middenbestuur met een integrale blik in de regio de condities scheppen voor het ontstaan van een duurzame samenleving en (diensten- en kennis)economie en zich verder ontwikkelen als vitale concurrerende regio in Europa.

De kracht van het middenbestuur ligt vooral op het domein waar het de grootste meerwaarde heeft: het fysieke domein. Ook is het middenbestuur sterk in het ontwikkelen van (lange termijn) visie, het samenbrengen in en regisseren van complexe samenwerkingscoalities en het beschermen en ontwikkelen van belangrijke Utrechtse waarden.

Op grond hiervan kan een ordening worden aangegeven van taken: wat hoort wel en wat hoort niet thuis bij een vernieuwd middenbestuur? Er kan gedacht worden aan onderstaande taken, die in een werksessie nader uitgewerkt zullen worden.

- duurzame ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, waaronder waterbeheer;
- milieu, energie en klimaat;
- vitaal platteland;
- regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer;
- regionale economie;
- culturele infrastructuur en monumentenzorg;
- kwaliteit van het openbaar bestuur;
- jeugdzorg.

2 Positionering en sturing

In dit hoofdstuk wordt de positionering van het middenbestuur t.o.v. andere stakeholders behandeld, zoals neergezet in het Utrechts bod. Hieruit volgt ook de andere wijze van sturing door dat vernieuwde middenbestuur.

Vooraf een belangrijke notie: bij het schrijven van dit hoofdstuk zal steeds rekening gehouden moeten worden met de meest actuele ontwikkelingen. Zo zal de Commissie Kalden haar advies rond 1 april publiek maken en zal wellicht aan de hand van de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen in juni meer duidelijk worden over de positionering van het middenbestuur.

In de samenleving zijn complexe maatschappelijke vraagstukken vaak niet door één overheid alleen op te lossen. Overheden moeten waar nodig met elkaar en met andere stakeholders samenwerken. De basis voor de aanpak van maatschappelijke problemen en de keuzen hierin ligt in een breed gedragen gezamenlijke visie met ambities en doelstellingen. Gezamenlijk optrekken en een regionaal urgentiegevoel zijn belangrijke voorwaarden om tot resultaten te komen. Elke partij dient een bijdrage te leveren vanuit zijn/haar eigen verantwoordelijkheden en toegevoegde waarde. Het middenbestuur heeft hierin een aandeel naast dat van de andere stakeholders. Zonder die toegevoegde waarde leidt bemoeienis alleen tot (bestuurlijke) drukte. Utrecht zal zich daarom niet met alle onderwerpen bemoeien, maar zal met een scherp politiek-bestuurlijk oog voor wat er in de maatschappij aan de hand is selectief inzetten op maatschappelijke opgaven waar ze het verschil kunnen maken.

Een vernieuwd middenbestuur betekent concreet het integreren van alle (hulp)structuren van en tussen rijk en gemeenten die zich bezighouden met regionale taken. Zo komen al die regionale taken, van rijk, waterschappen en regionale samenwerkingsverbanden, onder de verantwoordelijkheid van de gekozen regionale volksvertegenwoordiging.

Voor de sturing door het nieuwe middenbestuur wordt gekozen voor een model met drie niveaus: bestuur, beleid en uitvoering. Hierbij wordt gestreefd naar bestuurlijke slankheid, waarbij niet alleen het aantal bestuursorganen, maar ook het aantal gekozenen en bestuurders kan verminderen.

Het centrale thema binnen de noemer beleid is de integratie van verschillende beleidsthema's op regionaal niveau. Hierbij komt ruimte voor integrale en/of gebiedsgerichte orderingsprincipes. Daarnaast wordt het samenvoegen van beleidsfuncties voorzien die thans bij verschillende regionaal werkende hulpconstructies ondergebracht zijn.

De uitvoering, ten slotte, wordt georganiseerd in afzonderlijke uitvoeringsorganisaties. Deze kunnen worden geordend naar thema en/of naar vergelijkbare werkprocessen.

Een werksessie kan nader invulling geven aan deze noties. Hierbij kunt u denken aan de toekomst van het interbestuurlijk toezicht, de relatie met de waterschappen en de regionale uitvoeringsdiensten.

3 Beleidsopgaven

Overzicht richtinggevende doelen en opgaven Utrecht2040 en beleidsopgaven in de huidige begroting.

In het werkdocument strategie Utrecht 2040 worden de volgende kernkwaliteiten voor een duurzaam en aantrekkelijk Utrechts grondgebied geïdentificeerd:

1. ligging en ontmoetingspunt;
2. kennis (een goed opgeleide bevolking, goed onderwijs, kansen voor kenniseconomie) en cultuur (kunst, landschappelijk en cultureel erfgoed, aanbod aan culturele evenementen);
3. (stads-)landschap: rijk geschakeerde woon-, werk- en natuurgebieden met daartussen waardevolle schakelzones.

De belangrijkste richtinggevende doelen en opgaven voor de lange termijn die volgen uit het Utrecht2040-traject zijn:

- duurzaam ruimtegebruik en behoud van groenblauwe kwaliteit;
- een innovatieve en kennisintensieve economie in 2040;
- bereikbaar houden van woon-, werk-, en recreatielocaties met behoud van leefomgevingkwaliteit;
- klimaatneutraal en klimaatbestendig in 2040;
- participatie in een leefbare omgeving;
- toename van biodiversiteit en landschapskwaliteit.

Voor het benoemen van de toekomstige beleidsopgaven voor de provincie –binnen het kader van Utrecht2040- kan in dit hoofdstuk gebruik worden gemaakt van de bestaande programma's in de begroting. Dit zijn:

1. Ruimtelijke ontwikkeling;
2. Landelijk gebied;
3. Wonen en stedelijke vernieuwing;
4. Duurzaamheid en milieu;
5. Water;
6. Economische zaken en recreatie;
7. Mobiliteit;
8. Samenleving, cultuur en sport;
9. Jeugd, onderwijs en zorg;
10. Bestuur en middelen.

In de kerntakendiscussie zou uitgegaan kunnen worden van twee categorieën van taken:

1. vastgelegd in wetten of beleid en gedecentraliseerd naar provincie (veel is verplicht, maar er zijn ook nog vrije keuzen);
2. vrije beleidsruimte

Waarschijnlijk zullen voor dit onderwerp twee werksessies nodig zijn. De voornaamste vraag die beantwoord zal moeten worden is: wat is een provinciale taak?

4 Rollen en instrumenten

In hoofdstuk 3 zijn toekomstige beleidsopgaven geschetst. Op deze plaats een overzicht van mogelijk in te nemen (nieuwe) rollen en in te zetten instrumenten, passend binnen de hierboven geschetste ontwikkelingen.

Het is te verwachten dat in de toekomst, in de wereld van het nieuwe middenbestuur, op het regionaal niveau een sterk accent komt te liggen op regie en integratie. Bovengemeentelijke samenhang tussen leefomgevings- en sociale kwaliteiten en tussen fysieke en sociaal-culturele infrastructuur staat daarbij centraal. Het middenbestuur is de gebiedsautoriteit die gaat over de integrale aanpak van ontwikkelingen en opgaven op regionaal niveau.

Deze aanpak is reeds in gang gezet bij het Utrecht2040 traject. In een netwerk van regiopartners is onder regie van de provincie de integrale strategie geformuleerd: dit betreft de essentiële doelen en maatschappelijke opgaven voor het provinciale grondgebied en samenleving. De uitvoering van deze strategie in projecten en andere acties zal in wisselende allianties van partners gestalte gaan krijgen. Bij die uitvoering zal de provincie deelnemen, in die gevallen waar zij meerwaarde kan bieden. Wat daarbij vooral nadere invulling behoeft is de keuze van rollen en preferente instrumenten .

Rollen van het middenbestuur kunnen zijn: initiator, regisseur, agendavormer, stimulator, uitvoerder en handhaver/ toezichthouder.

De verschillende instrumenten die kunnen worden ingezet zijn onder meer ontwikkelen en realiseren van beleid, kennisoverdracht, uitvoeren van werken, verlenen van subsidies, verlenen van vergunningen, handhaven en toezicht houden, houden van (inter)bestuurlijk toezicht.

In de werksessie over dit onderwerp kan aan de orde komen welke rollen en instrumenten u ziet voor de provincie. Daarnaast kan besproken worden of we in de toekomst nog andere rollen en/of instrumenten in gaan zetten. Zo ligt het voor de hand, in het licht van de bezuinigingen, dat financiële instrumenten zoals subsidieverlening minder vaak ingezet zullen gaan worden en dat er andere instrumenten ontwikkeld moeten worden.

5 Keuzes

Vanuit het bovenstaande zal er gekozen moeten worden. Een manier waarop dat kan gebeuren is een schema zoals hieronder staat.

	Rollen en instrumenten			
Opgaven	...	...	...	...
...				
...				
...				
...				
...				

Een werksessie kan eruit bestaan om als commissieleden uw voorkeuren aan te geven door bovenstaand schema in te vullen.

6 Tijdschema

	maart	april	mei	juni
activiteiten	Akkoord met deze aanpak (GS en ad-hoccommissie)	Werksessie 2: Beleidsopgaven	Werksessie 4: Rollen en instrumenten	[28/6] Nota kerntaken in PS
	Werksessie 1: Profiel en positionering	Werksessie 3: Beleidsopgaven	Werksessie 5: Inhoudelijke keuzes	